

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḥamishah ḥumshe Torah

‘im 3 targumim ... pe. Rashi, u-ferush Rashbam u-ferush Mikhlal yofi min
R. Shelomoh ben Melekh u-ferush Be’er reḥovot ‘al diḳduḳe Rashi ...
ve-Sefer ha-Ḥinukh me-Rabenu Aharon ha-Levi be-sof kol ḥeleḳ

Sefer Be-reshit

Shelomoh ben Yitṣḥaq

Frankfurt de-Oder, 544 [1783 oder 1784]

70

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10050

על-כן לא-נתתיה לשלה בני ולא-יוסף
 עוד לדעתה : כו ויהי בעת לדתה והגרה
 תאומים בבשנה : כח ויהי בלדתה בן-
 יד ותקח המלכת ותקשר על-ידו שני
 לאמר זה יצא ראשנה : כט ויהי
 כמשיב ידו והנה יצא אחיו ותאמר מה-
 פרצת עליך פרץ ויקרא שמו פרץ :
 ל ואחר יצא אחיו אשר על-ידו השני
 ויקרא שמו זרח : ס א ויוסף הורד
 מצרימה ויקנהו פוטיפר סליס פרעה שר
 הטבחים איש מצרי מיד הישמעאלים
 אשר הורדהו שמה : ב ויהי יהודה אחד
 יוסף ויהי איש מצליח ויהי בבית אדניו
 המצרי : ג וירא אדניו כי יהנה אתו וכל
 אשר-הוא עשה יהנה מצליח בידו :
 וימצא יוסף תן בעינו וישרת אתו ויפקדהו
 על-ביתו וכל-יש-לו נתן בידו : ה ויהי
 מאז הפקיד אתו בביתו ועל כל-אשר יש-
 לו ויברך יהודה את-בית המצרי בגלל יוסף
 ויהי ברפת יהודה בכל-אשר יש-לו בבית
 ובשדה : ו ויעזב כל-אשר-לו ביד יוסף
 ולא-ידע אתו מאומה כי אסיהלחם אשר-
 הוא אוכל ויהי יוסף יפה תאר ויפה
 מראה : ז ויהי אחר הדברים האלה
 ותשא אשת-אדניו את-עיניה אל-יוסף

חמישי
ל

ששי

ותאמר

רשי

למידעה : כו והנה בעידן מילדה והא
 תיומין במעקה : כח והנה במילדה
 ויהב-ידא ונסיבת חיימה וקשרת על-ידיה
 זהוריקא למימר דין נפק קדמאה :
 כט והנה כד-איתיבידיה והא נפק אחוהו
 ואמרת מה-תקוף-סני עלך למתקף וקרא
 שמה פרץ : ל ובתר-כן נפק אחוהו די
 על-ידיה זהוריקא וקרא שמה זרח :
 א ויוסף איתחת למצרים ובניה פוטיפר
 רבא דפרעה רב קטוליא נברא מצרעה
 מיד דערבאי די אחתוהי תמן : ב והנה
 מימרא-דיי בסעדיה דיוסף והנה גבר
 מצלח והנה בבית רבוניה מצרעה : ג והוא
 רבוניה ארי מימרא-דיי בסעדיה וכל דהוא
 עבד יי מצלח בידיה : ד ואשבח יוסף
 רחמין בעינוהי ושמש יתיה ומניה על-
 ביתיה וקר-דאית-ליה מסר בידיה :
 ה והנה מעידן דמני יתיה בביתיה ועלי
 כל-דאית-ליה וברך יי ית-בית מצרעה
 בדיל יוסף והנה ברכתא דיי בכל-דאית-
 ליה בביתא ובחקלא : ו ושבק כל דליה
 בידי דיוסף ולא-ידע עמיה מדעם אילתן
 לתמא די-הוא אביל והנה יוסף שפיר
 ברינא ונאי בחונא : ז והנה בתר פתגמא
 האילין וקפת אמת רבוניה ית-עינהא לותי

יוסף

כסא : (וחכירו נבי אלה ויודד ולא יספו ומתרגמין ולא מסקין) : (כו) בעת לרתה . וברכה הוא אומר וימלאו ימיה ללדת לבן
 למלאים וכלן לחסרים : והנה תאומים . מלא ולבן . תומים חסר לפי . סהחד רשע אבל אלונטיהם לדיקים : (כח) ויהי יד . קול
 סהחד ינו לחון ולחמר סקרה על ידו שני החזרה : (כט) פרצת . חוקת עלין חוק : (ל) אשר על ידו השני . ארבע ידות כתובות כל
 כנגד

כז והוא בעידן וגו' : כח ונתן בכוונתו רפשיט יקרא ית ידיו הנטיות תייתא וקמרת על ידיה חוט והורו
 לסימור דין נפק בקדמיתא : כט והוא כד אמיב יקרא ית ידיה והא נפק אחוי ואמרת קוה מקיף סמי מקיפתא ועלף
 אית למיקיף דאנף ערתי למתסן מלקוורא וקבת שמיא פריץ : ל ובתר כדון נפק אחוי דעל ידיה קמיר
 חוט והורי וקבת שמיא זבח : א ויוסף איתחת למצרים ונבגיה פוטיפר על דתקניה שפיר בגין למעבר עמיה
 משפניה דברא ומנד אתנור עלוי וקישו שעבוי ואסתריס והוא רבאי דפרעה רב ספנקלטוריא גבר מצראי
 בערקנותא קו ערבאי דאתתיה לממן : ב והוא מימרא וגו' : ג נתקא רבוגיה ארום מימרא ביי הוה בפעדיה
 וגו' : ד ואשבת יוסף בתמין בעינוי ושמש ירעה וקמיה
 אפטורפוס על ביתיה וקרל וגו' : ה ונתנה מצידו דמניה
 אפטורפוס על ביתיה ועל כל דאית ליה וקרדן ית בית מצראי
 בגין זכיתיה דיוסף ונתנה בירכתא ביי בכל מה דאית ליה וגו' : ו ושבק כל דאית ליה בידא דיוסף ולא ידע עמיה
 קבעם אלהיו אנתתיה דשכיב גבה ונתנה יוסף וגו' : ז ונתנה במר פתגמאי האילן ונקפת איתת רבוגיה ית עינה

ירושלמי
 רבמי יתיה אפטורפוס :

ביוסף

רשיי

כנגד ארבע חרמים שניצל עכן טלא מוננו . ויש אומרים כנגד ארבע דברים שלקח אדרת שנער ושני חתיכות כסף של חתנים שקלים ולשון
 זה כראשית רבה : ויקרא שבו זרח . על שם זריחת מרחית השני : (א) ויוסף הורד . תורר לעבדן ראשון אלף שהפסיק
 סוכני לסמוך ירדתו של יהודה למכירתו של יוסף לומר לך שבטילו הורידוהו מגדולתו ועוד כדי לסמוך מעשה אשתו של
 עמיפר למעשה תמר לומר לך מה זו לשם שמים אף זו לשם שמים שראתה באשורולוגין שלה שעמדה להעמיד כנים אמנו
 ולא יודעת אם מוננה אם מוננה : (ג) כיה' אתו . שם שמים שגור כפיו (במ"ד) : (ד) וכל ישר לו . הרילשון קצר חסר אשר :
 (ו) ולא ידע אתו מאומה . לא היה נתן לכוכללוס : כי אם הלחם . היא אשתו אלף שדכר לשון נקיה : ויהי יוסף יפה האר .
 כיון שראה עצמו מושל החיל אוכל ואמה ומסלסל כשערו (ב"ר) אמר הקב"ה איך מתאכל ואתה מסלסל כשערך אני מגדה כך את הדוכ
 מידות שאונג' : (ז) ותשא אשת אדוניו וגו' . כל מקום שנאמר אחר סמוך :

וחטאתי

רשב"ם

כני וכן על דקדוק נפשו מאלהים יותר מאלהים . וכן בשאלו ויאמר אל דוד נדיק אתה מונני . יותר מונני : לא יסף . לא הוסיף שאם אלתה
 מפרשו ולא פסק היה לו לכתוב ולא יסף (כ"א יוסף) עוד לדעתה : (ב) זרח . כשכיל השני שהוא ארום . זרח לשון אדמיות הוא כדכתיב
 והזרעת זרחה במלחו . וכן כל זריחת שמש בבקר ובערב ארום הוא וכתיב ויהי בבקר והשמש זרחה על המים וירחו מואכ מנגד את המים
 אדומים כדס . וכן ככא כתר א כמוכר את הפעיה האי שמשא סווקתי הוא והאי דלא סוקא אלף כפניא ורמזא ממש דכבורין לא כרו
 שסכיל מאור היום הגדול : (א) שר הטכחים . עליו נידוני הנחמים . והאסורים בבית הסוכר שלו : (ו) ולא ידע אתו מאומה
 כתיב . כי אם הלחם אשר הוא אוכל . לא היה מועין ומכיש כלל בכל צרכי ביתו מהיכן כל לו עד שעה שרואה את מאכלו על השלחן
 ואוכלו . כל מיני מאכל קורא אותו לחם כדכתיב עכד לחם רב . וכן לפני לחמי ארמית תבא . מאכלי . לא ידע אתו מכל צורכי ביתו
 לא

מכלל יופי

מלכודעה . (כו) תאומים . בפלם רהוקים קרובים :
 (כח) (המילדת) . נקראת כן לפי שמסיעת היולדת
 ללדת : (שני) . פירוש הוט צבוע בשני והיור בוליהם :
 (כט) (ויהי כמשיב ידו) . בעת שהשיב ידו דחקו אחיו ויצא
 וכן כראשית ית והיא כפורחה : (מהפרצת) . כה כיאר
 פרצה גדר הרחם כדחקק
 על אחיו ויצאה : (עדין פריץ) . שוטעם עליו כי היה הגדר עליו
 עליו דין הפרץ הזה אם מת
 אחיו כדחקק עליו :
 לט (א) (סריספרעה) . היה סריס בעי' ולא סריס הגיד
 לפיכך היתה לו לאשה ולדערך אנקלוס ענינו
 שר וממונה שכן הרגום רבא דפרעה : (ד) : (וכל ישר לו) :
 חסר השין שהיא במקום אשר וכר' אשר ישר לו : (ביוו)

הואר

בראשית לט וישב

אונקלוס

ותאמר שכבה עמי : ה וימאן ויאמר
 אל אשת אדניו הן אדני לא ידע אתי מה-
 בבית וכל אשר ישלח נתן בידו : ט איננו
 גדול בבית הנה ממני וקרא חשך ממני
 מאומה כי אס-אותך באשר את-אשתו
 ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת ותשאתי
 לאלהים : י ויהי כדברה אל-יוסף יום
 יום ולא שמע אליה לשכב אצלה להיות
 עמה : יא ויהי כהיום הזה ויבא הביתה
 לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית
 שם בבית : יב ותתפשהו בגדו לאמר
 שכבה עמי ויעזב בגדו בידה ונגס ויצא
 החוצה : יג ויהי כראותה כי-עזב בגדו
 בידה ונגס החוצה : יד ותקרא לאנשי
 ביתה ותאמר להם לאמר ראו הביא לנו
 איש עברי לצחק בנו בא אליו לשכב עמי
 ואקרא בקול גדול : טו ויהי כשמעו-כי-
 הרימתי קולי ואקרא ויעזב בגדו אצלי ונגס
 ויצא החוצה : טז ותנח בגדו אצלה
 עד-בוא אדניו אל-ביתו : יז ותדבר אליו
 כדברים האלה לאמר בא אלי העבד העברי
 אשר-הבאת לנו לצחק בי : יח ויהי
 כהרימתי קולי ואקרא ויעזב בגדו אצלי ונגס
 החוצה : יט ויהי כשמע אדניו את-
 דברי אשתו אשר דברה אליו לאמר כדברים
 האלה עשה לי עבדך ויחר אפו : כ ויסקח
 אדני

יוסף ואמרת שכבי עמי : ה וסריבו ואמר
 לאתת רבוגיה הא רבוגיה לא ידע עמי מה-
 בביתא וכל דאית ליה-מסר בירי : ט
 ליתוהי רב בביתא הדין מני ולא-מנע מיני
 מדעם אלהן ותיך בדיל דאת-אתרגיה
 ואיכדין אעביד בשתא רבתא הקא ואחוב
 קדס-י : י והנה כד-מלילת עס-יוסף
 יום ויום ולא-קביל מינה למשכב לו-ותיה
 למתוהי עמה : יא והנה כיומא הדין ויעאל
 לביתא למבדק בכתיבי-חושבניה ולית אינש
 מאנשי ביתא תמן בביתא : יב ואחדתיה
 בלבושיה ל-מימר שכיב עמי ושבקה
 ללבושיה בידה וערק ונפק לשוקא : יג
 והנה כד-חזת ארי-שבקה ללבושיה בידה
 וערק לשוקא : יד וקרת לאנשי ביתה
 ואמרת להון למימר חזו אייתי לנא נברא
 עברא ל-חייבא בנא עאל לותי למשכב
 עמי וקרית בקלא רמא : טו והנה כד-
 שמע ארי-ארימית קלי וקרית ושבקה
 ללבושיה לותי וערק ונפק לשוקא :
 טז ואחתתיה ללבושיה לותה עד-דעאל
 רבוגיה לביתה : יז ומלילת עמיה כפתגמיה
 האילן למימר עאל לותי עבדא עיברא
 די-אייתימא לנא לחייבא בי : יח והנה
 כד-ארימית קלי וקרית ושבקה ללבושיה
 לותי וערק לשוקא : יט והנה כד-שמע
 רבוגיה נת-פתגמי אתתיה די מלילת עמיה
 ותקיף רוגיה : כ ודבר רבוגיה דיוסף
 יתיה

ביום
 כיה
 נאיק
 עזת
 י
 לש
 דא
 י
 גכה
 והו
 מן
 (ט)
 הוה
 סמר
 לו
 כעל
 ככ
 לל
 עד
 לר
 כר
 ויו
 אות
 (י)
 רש
 ס
 לוי
 ככ
 (ה)
 אש
 וכן
 ה
 לו
 כי
 ח
 כי
 ח

ביוסף ואמרת שכותב עמי : ח וסרוב למקרבניא לנבא ואמר לאימת רבנניה דהא רבנני לא ידע עמי מדעם
 מה כתיבא וגוי : ט ביהמה רב בביתא הדיו מיני ולא מנע מיני מדעם אלהיו יהיך מן בגלל ראית אינהמיה
 ואיךרין איעביד וגוי : י ותנה כרו מלילת עם יוסף יקרא דין ויסימחרא ולא קביל מינה למשכוב ובה למחוי מתחייב
 עמה ביום דינא קבא לעלמא דאתי : יא ותורה ביימא דדיו ועל לביתא למיבחישי בפנקסי חושפניה וגוי :
 יב וצחרתיה וגוי ושקיה לקבושיה בדה ואפק לשוקא : יג ותנה כרו חמה ארום שבק לקבושיה בדה ואפק
 לשוקא : יד ורמת חלבונא דביעתא דברנשיא וקרא לאנשי ביתא ואמברת חמון שקבת ורעא דאשיל גין
 דאייתי ריבונמין לנא גבר עבראי למנהוך קניא וגוי :

ירושלמי

ותנה כרו ארעמית קלי :

גבה עד וגוי : יז ומלילת ליה קפתנמיא האלון למימר על לותי עקבא עבראי דאייתיתא לנא למנהוך גוי : יח
 והוה כרו וגוי יט והוה כרו וגוי : כ ונסב עמקא רבנניה דיוסף
 מן פוטרנעא דברקון דחלבונא הוא ולא קטל יתיה ויתביה בבי

אסירי

רש"י

(ט) וחסאתי לאלהים - כתיב כח נטו על הערות : (י) לשכב אצלה - אפילו בלא תשמיש : להיות עמה - לעולם הכא : (יא) ויהי לחינם
 תוה - כלו' ויהי כאשר הגיע יום מיוחד (תחובוא) יום נחוק יום איד שלהם שהלכו כלם לבית ע"א אמרה חין לי יום הגון ליוקק ליוסף כהיום הזה
 אמרה להם חולה אני ואיני יכולה לילך : לעשות מלאכתו - רב ושמואל חד אמר מלאכתו ממש וחד אמר לעשות תרכיו עמה אלא פנחית
 לו דמות דיוקמו של חבוכו' כדאיתא במסכת סוטה (דף לו) : (יד) ראו הביא לנו - ה"ו לשון קצרה הביא לנו ולא פירש מי הביאו ועל
 בעלה חומרת כן : עברי - (ב"ר) מעבר הנהר מכני עבר : (יז) ארוניו - של יוסף (יז) בא אר"י - לחקק בה העבד עברי אשר
 הכתא לנו : (יט) ויהי כשמוע ארוניו וגו' - כשעת תשמיש אמרה לו כן והוה אמרה כדכריס האלה עשה לי עבדך עכתי תשמיש חללה :

וי"ט

רשב"ם

לא היה רואה (עד) שעת אכילה : (ט) ולא חשך ממני מלהיות שליט על הכל כי אם אותך : (י) להיות עמה מהר היה אפילו להתידד עמה
 עד שאירע משה שגשאר יחידי בעל כרחו לעשות מלאכת זורכי הבית כדרכו ואירע באותו יום שלא נותר איש בבית - ומדרש אגדה שהלכו
 לדאות כלום נהר מזרים שעלה על כל גדותיו : (יד) ואקרא בקול גדול - לפי שאתם רחוקים ממני שאילו לא היוותי קולי היה שוכב עמי בעל
 כרחי : כז (ד) ויפקד ברהטכמים - מינהו כל זורכי האסורים עם - ויהיו ימים - שנה שליונה כדכתיב ימים תהיה גאולתו - וכן
 ימים ארבעה עשר : (ה) איש חלומו שלום הראוי לפתרון הנראה שהוא עיקר ולא שלום של הכלים : (ח) ומותר אין אותו - כמו ואין פותר
 אותו - וכן כיון אלו עושים אינם אותם : (י) כעוררת עלתה נלה - טק המנהג וינן זין ויגמול שקדים : (יא) ואשחט - כתרונותו -
 (יג) ישא פרעה את ראשך - כמו שא את ראש כל עדת וגו' ימנה אותך פרעה כעורך עבדיו והשיבך - כדי להשיבך על כנך - וכן כתיב
 וישא את ראש ער המושקים בתוך עבדיו - אבל והשיבך ה' מזרים פירשו וישב אותך : (יד) כי אם זכרתני אתך - כלומר כל כך אני בטוח
 שתשא חן בעיני פרעה שאם תזכרני וגו' ידעתי כי תוכל להוליכני מן הבית הזה שהרי לא כשעתי כאן כלום כשאר אסירים - וגם לא מן הדץ
 אני עבד כי גכבצנתי וגו' וגם פה לא עשיתי מחומה וגומר ואיני חייב לא עבודה ולא בית האיסור להיות אסור כאן : (טו) כי טוב פתר -
 ככרין דכרי חמת : סלי חרי - מנוקבים - כחן חורי עפר וכפס : ואורגים חורי - לפיכך יכול היה העוף לאכול דרך נקבי אריגת הסל -
 (יט) ישא פרעה את ראשך - ממש מעליך - וזה אינו כשאיפות של קשבון אלא של זקיעת תלוייה : ולא

שייך לקפיש
מ' מעבר
לרף

מכלל יופי

(הואר ומראה) - פירשנו בדחל : (ט) באשראת - (יד) (לצחק בנו) - לשון הפארת : (יז) (לצחק בני) -
 אשהו) - יבוא עלינו בית השירית ופירש בעבור שאת אשרתו
 וכן באשרת אהו בעבור שה אהו : (יא) (כהיום הזה) -
 היא כף הדמיון ופירושו ויהיו יום אחד כהיום ויבא וכו' כי היו
 לזימים קבועים לעשות
 מלאכה בבית או לחשוב
 חשבונית : (לעשות
 מלאכתו) : לפקוד ענין
 הבית הבוטל עליו וכת"א -
 ויתכן שהוא בית כנוי תחת
 הקרקע ולפתח קטן מלמעלה
 יכניסו בו האסורים וממנו להם
 אורה והוא מלשון סיהר
 בחרמית
 כמו שיר השירים ו
 הסהר

אדני יוסף ארתו ויתלהו אל בית הסהר
מקום אשר אסורי המלך אסורים ויהי
שם בבית הסהר : כא ויהי יהוה ארת
יוסף ויש אליו חסד ויתן חנו בעיניו שר בית
הסהר : כב ויתן שר בית הסהר ביד
יוסף את כל האסירים אשר בבית הסהר
ואת כל אשר עשים שם הוא היה עשה :
אין שר בית הסהר ראה את כל מאומה
בידו באשר יהוה אתו ואשר הוא עשה
בשביעי יהוה מצליח : פ א ויהי אחר
הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים
והאפה קאליהם למלך מצרים :
ב ויקצף פרעה על שני קריסיו על שר
המשקים ועל שר האופים : ג ויתן אתם
במשמר בית שר הטבחים אל בית הסהר
ק מקום אשר יוסף אסור שם : ד ויפקד
שר הטבחים את יוסף אתם וישרת אתם
ויהיו ימים במשמר : ה וחקלמו חלום
שניהם איש חלמו בלילה אחד איש כפתרון
חלמו המשקה והאפה אשר למלך מצרים
אשר אסורים בבית הסהר : ו ויבא אליהם
יוסף בבקר וירא אתם והנם זעפים :
ז וישאל את קריסיו פרעה אשר אתו
במשמר בית אדניו לאמר מדוע פניכם
רעים היום : ח ויאמרו אליו חלום חלמנו
ופתר אין אתו ויאמר אלהם יוסף הלוא
לאלהים פתרנים ספרו נא לי : ט ויספר
שר המשקים את חלמו ליוסף ויאמר לו
בהלומי

אסירי
מ
שביעי

ותיה ויהביה בבית אסירי אתרא דאסירי
דמלכא אסירין ויהוה תמן בבית אסירי :
כא ותנה מימרא דיי בסעריה דיוסף
ונגד ליה הסדא ויהביה לרחמין בעיני רב
בית אסירי : כב ויהב רב בית אסירי
בידא דיוסף נת כל אסירי די בבית אסירי
ות כל דעבדן תמן על מימריה הוה
מיתעבד : כג לית רב בית אסירי חו
ית כל סורחן בידיה בדמימרא דיי בסעריה
ודיה הוא עבד יי מצלח : א ותנה במו
פתגמי האילין סרחו שקיא דמלכא
דמצרים ונתחומא לרכונהון למלכא
דמצרים : ב ורגי פרעה על תרין רב רבנהו
על רב שקי ועל רב נתחומי : ז ויהב נתחון
במטרת בית רב קטוליא בבית אסירי אתרא
די יוסף אסיר תמן : ד ומני רב קטוליא
נת יוסף עמהון ושמש נתחון נתו יומין
במטרא : ה וחקלמו חלמא יתרוהון גבר
חלמיה ובליליא חד גבר כפושרן חלמיה
שקיא ונתחומא די למלכא דמצרים דאסירין
בבית אסירי : ו ואתא לנתחון יוסף
בצפרא ותוא נתחון והא אינון נסיסין :
ז ושאל ית דברבי פרעה דעמיה במטרת
בית רבנהו למימר מה דיין אפיכון בישין
יומא דיין : ח ואמרו ליה חלמא חלמנא
ופשר לית ליה ואמר להון יוסף הלוא מן
קדם יי פושרן אישתעו כען די :
ט ואישתעי רב שקי ית חלמיה ליוסף
ואמר

אס
רב
לכ
בני
מור
חל
דח
אש
כא
נת
לכ
כמ
שר
יו
חל
שם
לכל
ית
לומ
הס
כא
אס
ואס
עו
הי
וכ
גס